

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΜΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

&

ΠΜΣ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Το ενεργειακό πάζλ της μετασοβιετικής Κασπίας:
παίκτες, κοιτάσματα, αγωγοί και γεωπολιτική

Δρ. Βασίλειος Σιταράς

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η λεκάνη της Κασπίας αποτελεί ίσως το πιο συναρπαστικό «παζλ» του πλανήτη στον διεθνή ενεργειακό χάρτη, εξ ου και έχει τύχει ενδελεχούς ανάλυσης από πλείστους όσους συγγραφείς τα τελευταία 25 έτη. Η Ευρώπη, στην προσπάθειά της να προβεί σε διαφοροποίηση των πηγών πετρελαίου και, ιδίως, φυσικού αερίου, στράφηκε, ίσως με υπερβολικές βλέψεις, προς την Κασπία. Το ίδιο, όμως, έκαναν Κίνα και Ινδία, η δε Ρωσία ουδέποτε έπαψε να θεωρεί τη συγκεκριμένη περιοχή ως το «εγγύς εξωτερικό» της, ήτοι μια ζώνη περιορισμένης κυριαρχίας. Η μετασοβιετική Κασπία και, ειδικότερα, τα τρία περικλειστα κράτη αυτής, στα οποία θα εστιάσουμε την παρουσίασή μας, προσφέρεται ιδιαίτερα για μια θεώρηση των διεθνών ενεργειακών σχέσεων που εδράζεται σε μία ρεαλιστική, κρατοκεντρική και, τελικά, γεωπολιτική αντίληψη. Αυτή θέλει να εκλαμβάνει όλες τις αποφάσεις περί εξαγωγικών οδεύσεων ως αποτέλεσμα της επιθυμίας των εθνικών κρατών να μεγιστοποιήσουν την ισχύ τους μέσα σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα, επομένως μη οικονομικά κριτήρια λήψης αποφάσεων αποδεικνύονται όντως ισχυρά, ενδεχομένως και κυρίαρχα. Εντούτοις, όσο ισχυρός κι αν είναι, ειδικά στην Κασπία, ο «εθνικισμός των φυσικών πόρων», επομένως ο κρατικός σχεδιασμός Μπακού, Αστανά και Ασγκαμπάτ και, επίσης, όσο δικαιολογημένες και αν εμφανίζονται προς τρίτους οι ανησυχίες ασφάλειας των περικλειστων κρατών ως προς προς τα πού και μέσω ποιας οδευσης (δηλ. ποιων κρατών διέλευσης) θα εξάγουν τους πόρους τους, η πραγματικότητα είναι μάλλον πιο σύνθετη: σημαντικοί «παίκτες» στην περιοχή είναι και πολυεθνικές εταιρείες ιδιωτικών (δυτικών) συμφερόντων, οι οποίες έχουν -επίσης δικαιολογημένες- ανησυχίες ως προς την κερδοφορία τους. Σημειωτέον ότι μόνον αυτές διαθέτουν την τεχνογνωσία που απαιτείται για έρευνα και εκμετάλλευση σε δύσκολα πεδία, όπως τα κασπιακά. Ειδικά σε εποχές χαμηλών διεθνών τιμών, όπως η παρούσα, τα περιθώρια ελιγμών ως προς τις επενδυτικές αποφάσεις στενεύουν σημαντικά. Ενώ ο «*Νότιος Διάδρομος*» αερίου (Σαχ Ντενίζ 2 και οι τρεις παρεπόμενοι αγωγοί) έχει προχωρήσει πάρα πολύ για να σταματήσει, υπάρχει ο κίνδυνος η ανάπτυξη πολλών και μεγάλων κοιτασμάτων (πχ Κασαγκάν, Σαχ Ντενίζ 3, Αμπσερόν) να μην προχωρήσει άμεσα, ανατρέποντας τις φιλοδοξίες των εθνικών κρατών. Επιπλέον, τα τελευταία, έχοντας καταστεί «*κράτη-εισοδηματίες*» από τους πακτωλούς με πετροδολάρια, αυτή τη στιγμή κλονίζονται συθέμελα λόγω της πτώσης των διεθνών τιμών και βιώνουν ύφεση, δημόσια ελλείμματα, υποτίμηση των νομισμάτων τους και πολλά ακόμη προβλήματα. Επομένως, ο παράγων «*ενέργεια*» ίσως και να μην είναι τόσο μαγικός, όσο νόμιζαν.